

Gemeente van Jezus Christus,

'Mijn ziel prijst en looft de Heer, mijn hart juicht om God, mijn redder'! Vandaag lezen we het Magnificat met elkaar, het loflied van Maria, het alleroudste Adventslied. In de kunstgeschiedenis wordt ze vaak neergezet als een gehoorzame dienstmaagd. Eenvoud hoort zeker bij Maria, maar het loflied van Maria is allesbehalve een braaf lied. In het Lucasevangelie ontmoeten we een jonge vrouw die vastberaden is om God te dienen; over haar wordt Gods Geest vaardig; een vrouw die droomt en zingt van recht, de omkering van deze wereld.

Het Magnificat is een revolutionair lied; een profetisch lied dat de wereld zoals wij die kennen op z'n kop zet: dat eindelijk aan armen recht wordt gedaan, dat machtigen van hun tronen worden gestoten. Maar het loflied van Maria staat niet op zichzelf. Als je het Magnificat nauwkeurig leest, dan kun je daarin een lijn ontdekken... de generaties van sterke vrouwen die Maria zijn voorgegaan. De Bijbel staat vol met lofliederen, met poëtische woorden waarin de Heer gelooft wordt om zijn gerechtigheid, zijn liefde en trouw. Het is zeldzaam dat zulke woorden door vrouwen worden uitgesproken. In Exodus 15 komen we het lied van Mirjam tegen, in 1 Samuël het lied van Hanna en in Richteren 5 het lied van Debora en Barak. En vandaag horen we in Lucas dus ook dat bijzondere loflied van Maria.

Wanneer Maria van de engel Gabriël hoort dat ze zwanger zal worden en een zoon zal krijgen die ze Jezus moet noemen, gaat ze naar haar tante Elisabeth die ook zwanger is. Dit grote geheim moet ze met iemand delen, iemand die haar vreugde, maar ook haar angsten kan meevoelen. Door het bergland van Juda heen, zo vertelt Lucas, reist Maria naar haar tante. In die bijzondere ontmoeting met Elisabeth komt Maria tot een lied, tot een zingen. En daarin staat ze niet alleen. Maria weet zich verbonden met de generaties voor haar, generaties van sterke vrouwen. In haar zingen klinkt het lied van Mirjam en Hanna mee. Wie het Magnificat leest in het licht van de vrouwen die Maria zijn voorgegaan op haar weg, krijgt een heel andere Maria te zien, een Maria die in het verhaal van de aartsmoeders van Israël, haar eigen bestemming vindt, en daarin Gods bevrijding ontdekt.

Ik begin bij Elisabeth. Of beter nog *'elišēba'*, want zo klinkt haar naam in het Hebreeuws. Ze draagt dezelfde naam als de vrouw van Aäron, en is dus, zoals Lucas vertelt in vers 1:5, een afstammeling van de 'dochters van Aäron'. Toch doet Elisabeth vooral ook denken aan Sara. Net als Sara, is Elisabeth onvruchtbaar en op hoge leeftijd (Lc 1:7). In een cultuur, waarin de waarde van vrouwen bepaald werd door hun vruchtbaarheid was dit een groot drama. In het oude Israël werd onvruchtbaarheid als een vloek ervaren. Vrouwen in wie de lijn van generaties gebroken werd, moesten dan ook leven met de angst om verstoten te worden. Elisabeth is beeld voor alle vrouwen die ongewild kinderloos zijn, en zich een andere toekomst hadden voorgesteld. Vrouwen die leven met een groot gemis. Altijd maar weer de pijn wegslikken als er weer een kindje geboren is in de vrienden- of kennissenkring, en stilletjes hun eigen pijn overdenken in de diepten van hun hart.

Wat is het dan een wonder als er een keer komt in je leven, als het stille verdriet voorzichtig plaats mag maken voor intense vreugde, een nieuw gevoel liefde en bestemming dat zomaar en zo onverwachts zich door de pijn heen loutert. Voor

Elisabeth is het goede nieuws te groot en te wonderlijk om te kunnen bevatten. Zou het dan toch waar zijn, dat zij, na al die teleurstellingen, een kindje zal baren? Lucas vertelt in de verzen 24-25, dat Elisabeth zich terugtrekt en vijf maanden in afzondering leeft. Elisabeth zoekt de stilte op, de eenzaamheid. Maar in de dagen die voorbijgaan, groeit in de stilte van haar hart de vreugde. Want stilletjes zegt ze tegen zichzelf: 'de Heer heeft zich mijn lot aangetrokken. Hij heeft dit voor mij gedaan opdat de mensen me niet langer verachten'.

Ook voor Maria moet het angstig zijn geweest. Een zwangerschap waar ze helemaal niet op gerekend had, en waar ze zelf niet voor gekozen heeft. Het kan het ook. In het Midden-Oosten wordt ook vandaag met scheve ogen gekeken naar meisjes die nog voor hun huwelijk zwanger worden. Vaak moeten zij leven met schande en vernedering. Maria's wereld wordt volledig overhoopgehaald door die woorden van de engel Gabriël. Dat zij zwanger zal worden en dat zij een zoon zal baren die ze Jezus moet noemen. Ze kent de Joods wetten. En ze weet dat Jozef het recht heeft om haar te verstoten.

Het verhaal van Maria laat zien God tot heel gewone mensen spreekt. Maria heeft een eenvoudige achtergrond. Voor haar zoon zal er zelfs geen plaats zijn in een herberg. In een voederbak voor de dieren zal haar eerstgeborene moeten slapen. En toch kiest God haar uit. Het koninkrijk van God begint met een eenvoudig meisje, dat een groot hart heeft voor God, een meisje ook met een groot geloof, die de moed kan opbrengen om zich aan de Heer te vertrouwen.

Maria laat zich niet overmeesteren door angst. En daarin is zij een echte geloofsgetuige. Maria lacht het niet weg. Nee, ze stelt vragen en gaat nadenken. In vers 29 staat er in de Griekse tekst: 'ze overlegde' wat die boodschap te betekenen had. In de stilte van haar hart, gaat Maria bij zichzelf te rade; ze luistert nauwkeurig, en onderzoekt de betekenis van wat ze gehoord heeft. En dan ervaart ze aan haar eigen lichaam, hoe God zijn wonderlijke weg gaat met mensen. Het maakt dat ze ontvankelijk is, dat ze open bloeit en zeggen kan: 'de Heer wil ik dienen'. Hem alleen. Mij geschiedde naar zijn wil.

Wat Maria nu zo bijzonder maakt is niet alleen haar openheid, maar ook haar daadkracht, haar standvastigheid. Maria wordt ook in beweging gezet om te getuigen van God, en te vertellen hoe de Heer zijn weg met haar gaat. Die bewogenheid komt bij haar op gang, wanneer Gabriël haar vertelt dat voor Gods niets onmogelijk is, en dat haar tante Elisabeth na al die jaren van stil verdriet eindelijk een kindje verwacht. Ongelofelijk, maar waar.

Maria twijfelt geen moment. Ze verlaat haar huis, zo lezen we in vers 39, en gaat alleen op weg. De 'grote haast' (Gr. *spoudè*) versterkt nog eens de moed en de vastberadenheid waarmee Maria op weg gaat. En dan, bij de aanblik van haar tante, gebeurt er iets dat heel bijzonder is. Tussen deze twee vrouwen geschiedt het wonder van het geloof, dat tegen beter weten in zingt van hoop en licht in een donkere wereld.

Wanneer Maria het huis binnenstapt, groet ze haar tante met liefdevolle woorden. Groeten gebeurde in de Joodse wereld waarin Maria stond met een vredeswens, het '*sjalom*'. Een bevrijdend woord. Bij het horen van dat ene woordje gebeurt er iets bij

Elisabeth. Het kind springt op in haar schoot. En eindelijk voelt ze dat haar kindje leeft. De vreugde neemt bezit van haar, en dan spreekt ook Elisabeth een zegenwens uit: 'gezegend ben je Maria, en gezegend is het kind in je schoot' (Lc 1:42). Wat is dat ontroerend, zoals Maria en Elisabeth elkaar oprichten, en elkaar sterk maken met hun woorden. Na het horen van de woorden van haar tante, herwint ook Maria haar waardigheid, en vindt ook zij nieuwe kracht. Maria komt tot een zingen, tot een loflied, waarin de generaties van sterke vrouwen, die haar zijn voorgegaan, volop meeklinken.

Het loflied van Maria bestaat uit twee gedeeltes. In het eerste gedeelte staat God centraal en gaat het over Gods barmhartigheid, de weldaden waarmee Hij zijn volk bevrijdt. Het tweede gedeelte begint in vers 51. En daar laat Lucas onze blik vallen op deze wereld waarin God een keer wil brengen. Het nieuwe koninkrijk dat in Jezus beginnen zal.

'Mijn ziel prijst en looft de Heer'. Zo begint het lied van Maria. Letterlijk staat er: mijn ziel maakt groot de Heer. Natuurlijk is God al groot: hoe Hij de wereld schiep, en hoe Hij steeds weer zijn volk bevrijdt. Wat het Magnificat hier wil zeggen is dat Gods glorie doorheen Maria naar de wereld komt. Want als je wat verder leest in het Magnificat, kun je al helemaal de lijnen zien die Jezus zou trekken. Hoe Gods redding in kwetsbare mensen aan het licht komt, en hoe God naar de wereld komt om mensen te bevrijden die verloren lopen, die geen weg meer zien. Weerloos als een lam, en in de kwetsbaarheid van een pasgeboren kind: daarin wordt Gods redding voelbaar en zichtbaar. En Maria getuigt daarvan.

Het lied getuigt van overgave, van vreugde, maar ook van kracht. Het gaat hier niet om een ingetogen Maria, maar om een sterke vrouw, die weet waar ze staat. Een vrouw die haar stem verheft en getuigt hoe God haar gezien heeft. Zij doet dat in aansluiting met Hanna en Mirjam, met de vrouwelijke profetische stemmen uit het eerste Testament. Met Hanna, bezingt Maria hoe haar hart juicht; hoe heilig en verheven de Naam van de Eeuwige is (Lc 1:46; 49; 1 Sam 2:1-2). Maria dankt God voor de veranderingen in haar binnenste, voor het inzicht, voor die nieuwe bestemming die ze ontdekt heeft. 'Zijn minste dienaress', zo noemt zij zichzelf. Maria zal de weg gaan van eenvoudige dienstbaarheid. Doen wat God van haar verlangt, en niets minder dan dat: dat is haar weg.

En ook daarmee wijst zij vooruit, naar wat komen gaat. Ze laat het spoor zien dat Jezus zal gaan. Boven jezelf uitgroeien is bevrijdend. Zoals iedere Jodin, brengt Maria die bevrijding in verband met de grote bevrijding uit Egypte. We zien dat gebeuren in vers 51, waar Maria's lied zingt over de 'kracht van Gods arm', over die uitgestrekte hand, waarmee de Heer zijn volk generaties geleden uit de diepte van de ellende had getrokken. Zoals God oog heeft gehad voor Israël, dat in angstland onderdrukt werd, en afgedaald is om zijn volk te bevrijden, zo komt Hij in Maria naar de wereld toe om ongelukkigen te bevrijden, om mensen die moedeloos zijn en verloren lopen weer recht op hun voeten te zetten.

Maria's lied is ook sterk verbonden met het lied van Mirjam. Mirjam, die aan de oevers van de Rietzee, haar tamboerijn had genomen, en gezongen heeft over Gods wonderlijke macht. Maria en Miryam: ze dragen dezelfde naam. Want het Griekse Maria is afgeleid van het Aramese Maryam, de Aramese vertaling van de Hebreeuwse

naam Mirjam. Het lied van Mirjam hoort bij de alleroudste teksten van de Bijbel. En zoals Mirjam zingt, hoe God farao en al zijn legers breekt, zo zingt Maria over Gods gerechtigheid en barmhartigheid. Haar zoon zal een boodschap brengen van vrede en recht voor alle volken. Haar kind zal, zoals de profeet Micha voorzegt had, zijn als een herder voor zijn volk. Hij zal een koninkrijk van eeuwige vrede stichten, een rijk waar mensen veilig kunnen wonen en ieder mens naar waarde wordt geschat.

En dat rijk, zo zingt Maria, kenmerkt zich door een omkering van verhoudingen. Wie zich verheven en onaantastbaar wanen, worden verdreven. De hoogmoed waarmee machtigen op mensen neerkijken, breekt Hij aan stukken, maar arme en kleine mensen heft Hij op, zoals eens aan de oevers van de Rietzee, toen God de macht van farao brak. Wie hongerig zijn zullen ruimhartig verzadigd worden; wie alles dachten te bezitten en de macht hadden, zullen met lege handen staan (vv. 51-53). En ook daarin hoor je al de stem van de Messias. Want steeds gaf hij mensen brood, en sprak hij tot de harten van mensen, om nederig te zijn met de armen en de weduwen. Om juist aan hun zijde te gaan staan.

En nu denk je misschien: ik zie nog steeds die oude wereld waar dictators vrij spel hebben; een wereld die steeds weer opgeschrikt wordt door gruweldaden. We leven niet in een ideale wereld, maar God heeft er wel voor gekozen om juist midden in onze duisternis onder ons te komen wonen. En juist eenvoudige mensen gebruikt Hij voor zijn koninkrijk; mensen die weten van pijn en lijden, van een onzeker bestaan. Wat heb je een sterk geloof als je zelfs op de meest donkere momenten zeggen kan: mijn ziel maakt groot de Here! Hem zal ik dienen, ik zal gaan op zijn weg. Maria en Elisabeth ontdekken in elkaar de kracht om eindelijk recht te staan. Om een nieuw lied te zingen. En daarin weten zij zich opgenomen in een rij van vrouwen die staan op de keerpunten van Israëls geschiedenis. In deze vrouwen verwekt God een nieuw begin, in hen opent zich een nieuwe toekomst.

Mogen wij steeds weer geraakt worden door vrouwen als Elisabeth en Maria. Mogen wij in het spoor van deze sterke vrouwen een verwachtingsvol antwoord geven dat ruimte maakt waar licht uit liefde geboren wordt. Ook wij mogen vol worden om wat ons door generaties vrouwen is voorzegt: een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven. Verhef dan je hart en zing: Prijs de Heer, en maak groot zijn Naam. Want Hij heeft oog voor ons. Hij ziet wat er leeft in onze harten en Hij ziet het met genade aan. De toekomst is al gaande. In hem ontspruit een nieuwe dageraad. Ook vandaag moeten wij dit lied blijven zingen. Een lied van hoop, licht dat door het duister breekt. Mensen die weer recht staan en zingen kunnen. Mijn ziel maakt groot de Here. Geloofd is zijn heilige Naam!

Amen.